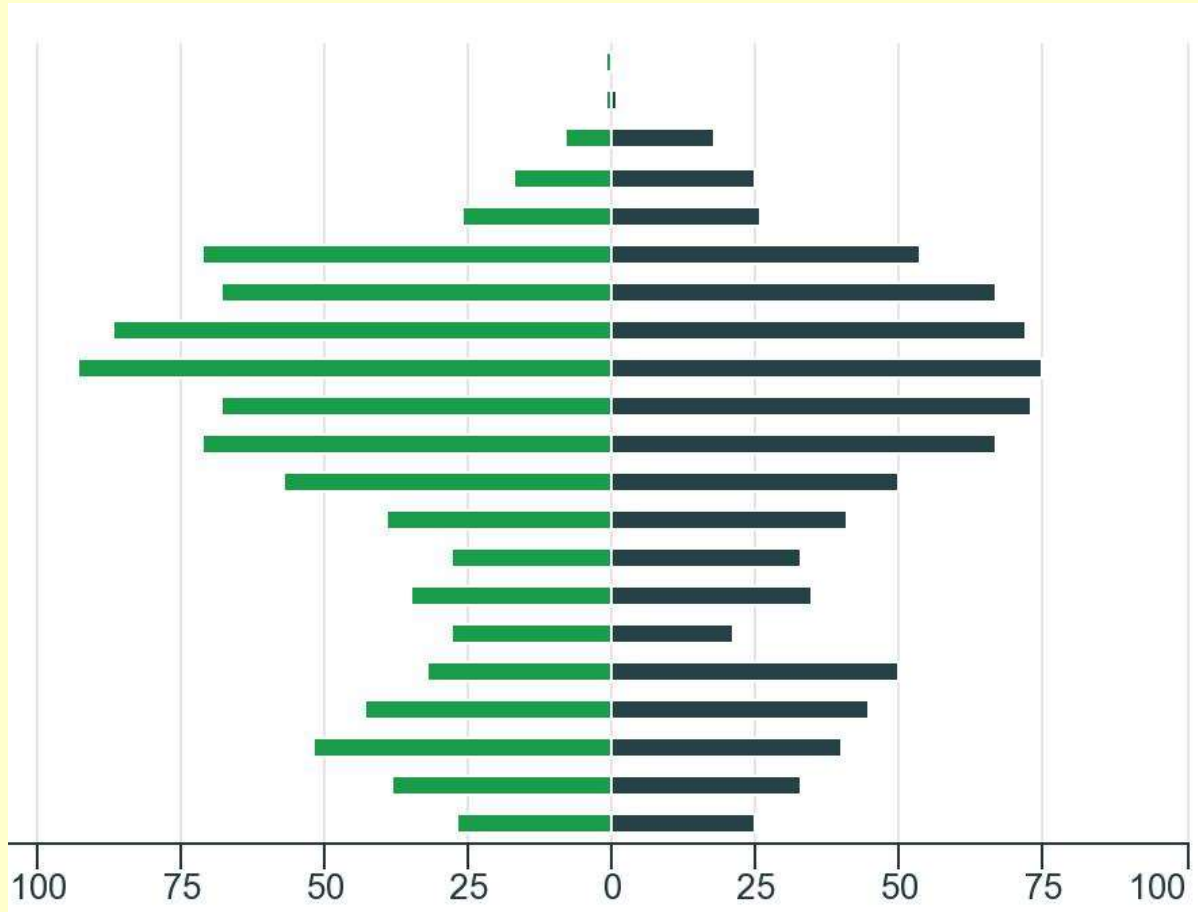

Distriktene og demografiutfordringene BLIR DET VERRE OM VI BLIR FÆRRE?

kristian.aasbrenn@inn.no

Statsforvalteren i Innlandet
Digital samling 12. april 2021

1988: Et bygdescenario

- *Om 50 år tenker jeg meg at Rendalen nesten vil være ubebodd. Det vil bare være noen få gamle gubber og kjerringer igjen. På skolen er det ingen elever igjen, lærerne er borte. Alle butikker og fabrikker vil gå konkurs. Kanskje en eller annen stakkar sitter igjen og lager noe og selger det, slik at han kan få kjøpt seg litt mat. Jeg tror dette fordi det bare blir færre barn for hvert år som går, og det blir flere og flere gamle som til slutt dør.*

**Gutt 14 år, Rendalen.
Fra stiloppgaven «Rendalen om 50 år»**

Norsk distriktspolitikk gjennom 50 år: - Hvorfor denne opptattheten av demografi?

«Å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret»

gjerne operasjonalisert som:

Å opprettholde folketallet i hver kommune

Norsk distriktspolitikk gjennom 50 år: - Hvorfor denne opptattheten av demografi?

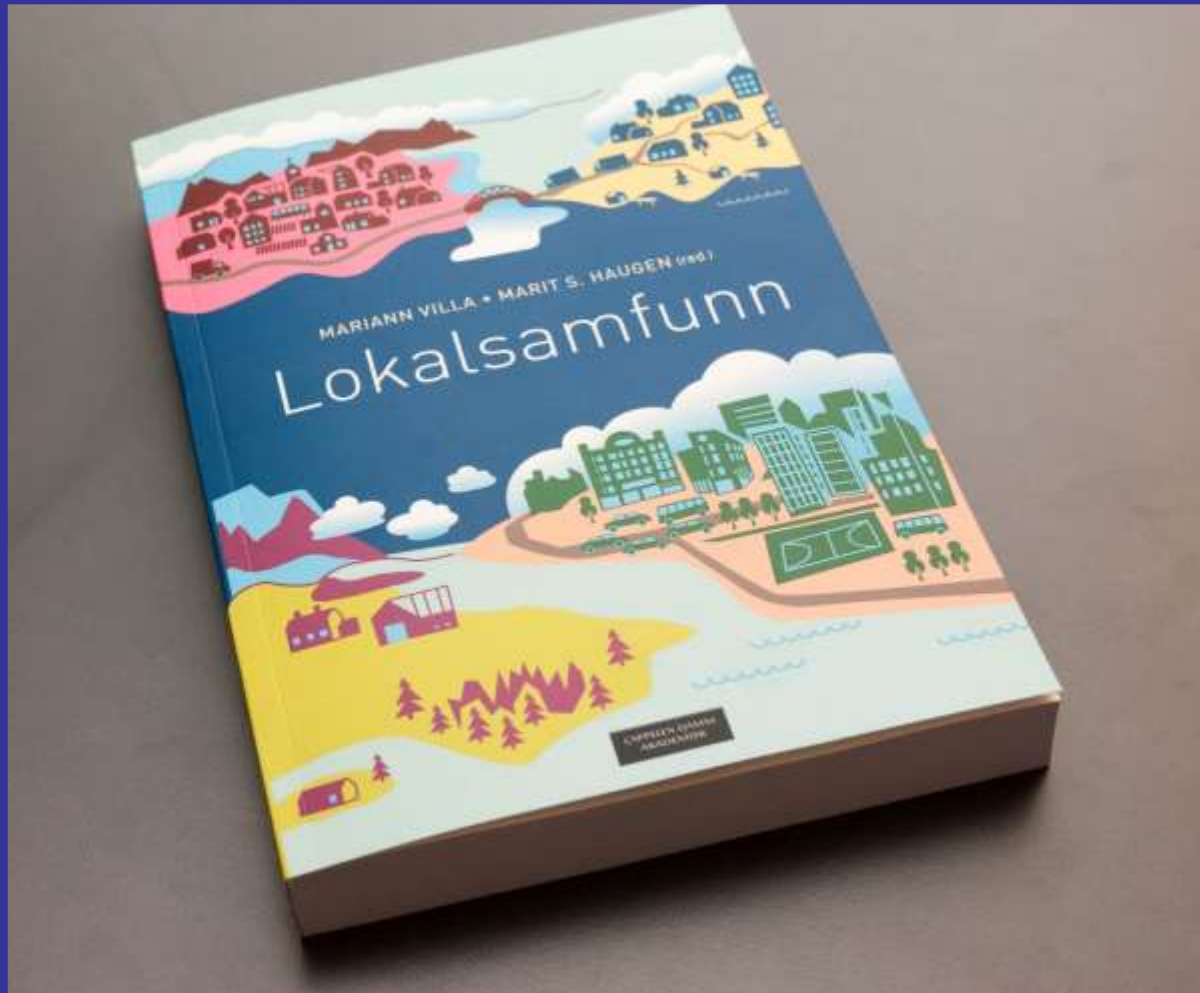
Nasjonal begrunnelse

- *Suverenitetshensyn*
- *Utnyttelse av lokale ressurser*
- *Dempe trykket i pressområdene*

Lokal begrunnelse - «uttynnings-hypotesene»

- *Økonomiske nedgangsspiraler*
- *Tjeneste- og fritidstilbud og infrastruktur under press*
- *Sosialt og fysisk nærmiljø forarmes*
- *Demografiens symbolske innhold: Omdømme*
- *Svekkelse av politisk gjennomslagskraft*

Uttyningssamfunnet - 25 år etter

*Det ble færre
- som i prognosene*

- Ble det verre?

Uttynningssamfunnet - 25 år etter

*Uttynningen
setter spor*

men

Det meste går greit!

Det meste går greit

- **Kommunebarometeret:**

*Uttynningskommunene skårer gjennomgående bra
Lavest på eldreomsorg, grunnskole og gjenvinning,
en vinner på de andre områdene*

- *Ikke spesielt høy arbeidsledighet*
- *Ikke spesielt mange uføretrygdede*
- *Barnefattigdom: Landsgjennomsnittet*

Få indikasjoner på nært forestående kollaps for noen av kommunene

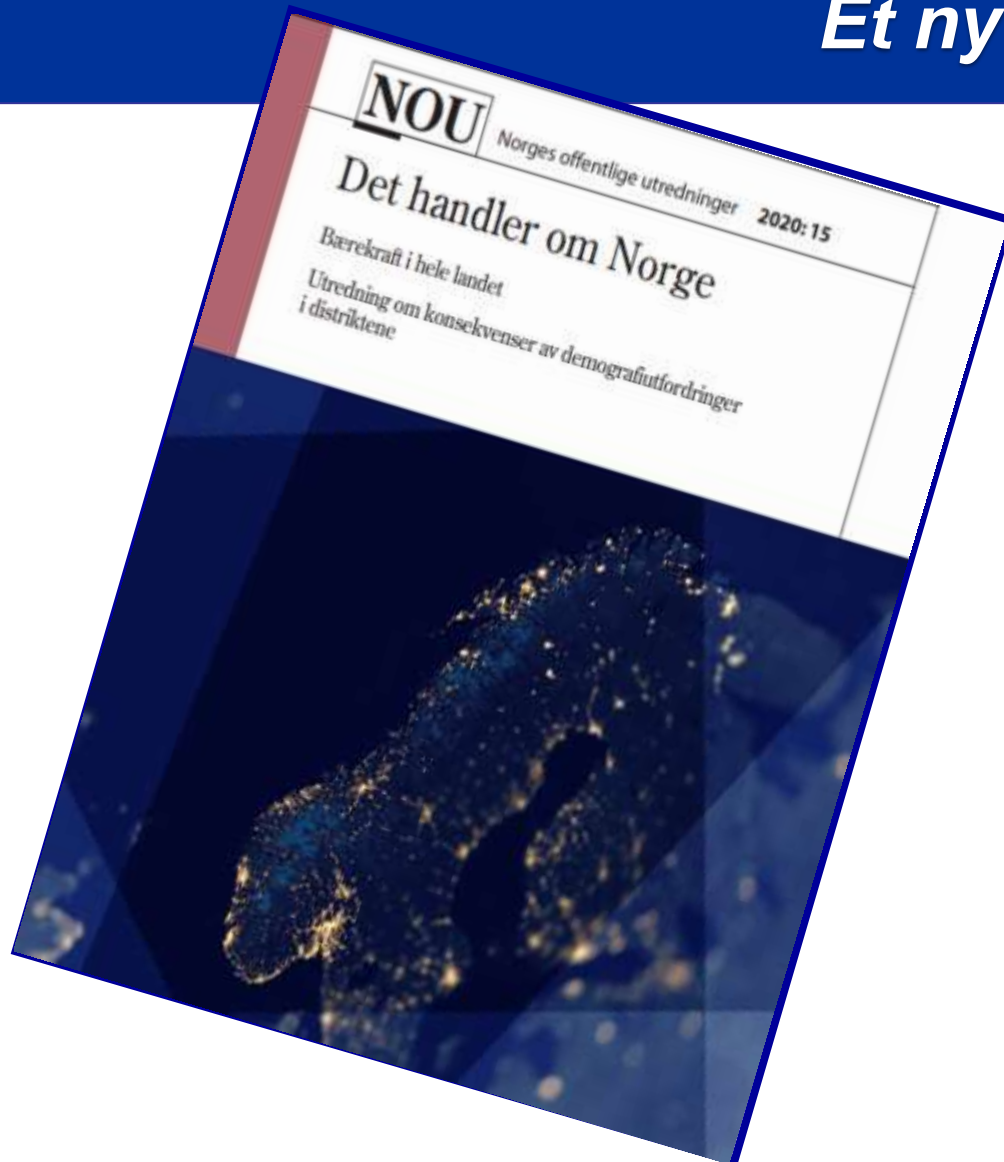
Hvorfor går det meste greit?

- **Flytting som sikkerhetsventil**
- **Stedstilpasset tjenesteorgansering (Midt-Østerdalsstudien)**
 - **Desentraliserende løsninger** (Merkur, kontordagløsninger mm)
 - **Løsninger som øker avstandstoleransen** (mobile tjenester, særskilte transportordninger, digital kommunikasjon mm)
- **Kulturforankeret mestringssevne, sjølhjelp, familie og naboer**

The Death of Distance: Bil og digital kommunikasjon
Avstander betyr mindre enn før. "Regionforstørrelse"

De nasjonale velferdsordningene:
Individuelle, lovfestede rettigheter. Inntektssystemet.

Om vi vender blikket framover: Et nytt utfordringsbilde?

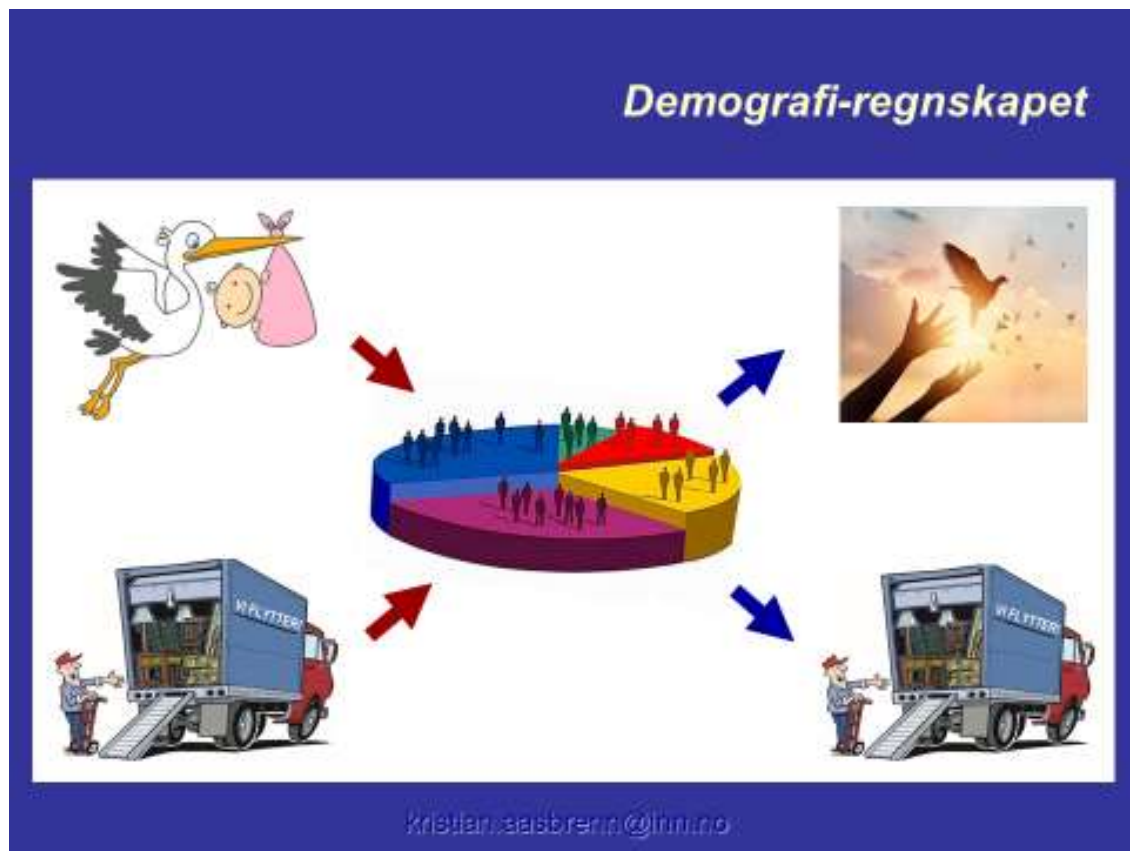

«Demografiutfordringene» et trehodet troll: Forventet demografisk utvikling

Bosettingsmønsteret

Folketallet

Aldersstrukturen

Distrikts-kommunene mot 2040: Forventet demografisk utvikling

Bosettingsmønsteret

Folketallet

Aldersstrukturen

Store avstandsutfordringer

Desentralisert sentralisering

Utdøende grendesamfunn

Distrikts-kommunene mot 2040: Forventet demografisk utvikling

Bosettingsmønsteret

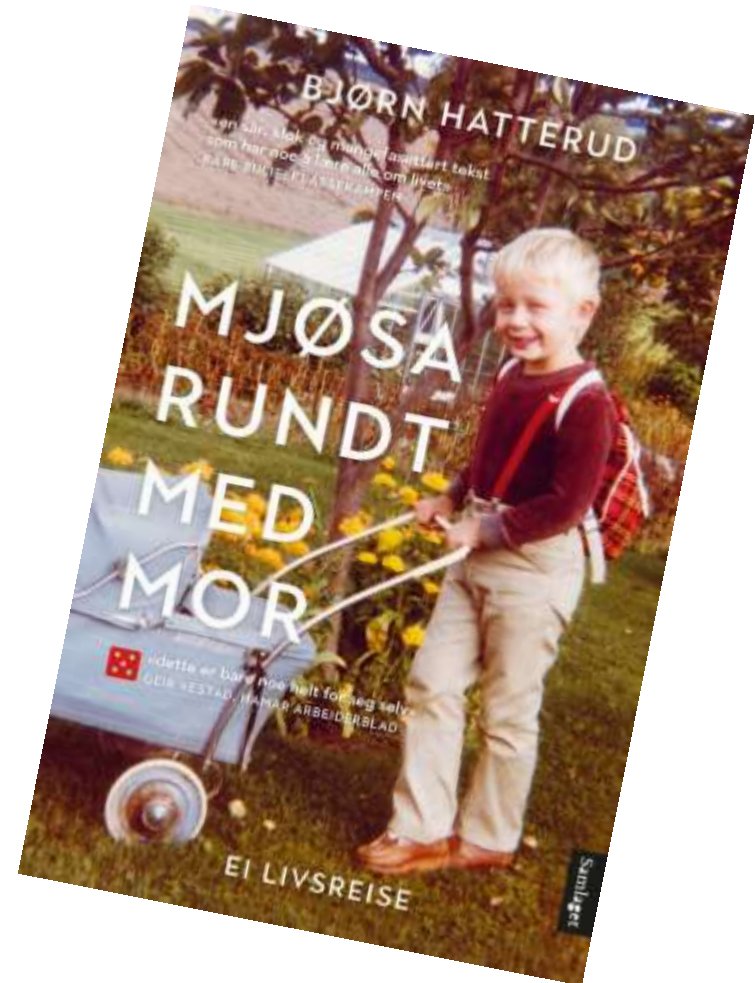
Folketallet

Aldersstrukturen

Store avstandsutfordringer

Desentralisert sentralisering

Utdøende grendesamfunn

Distrikts-kommunene mot 2040: Forventet demografisk utvikling

Bosettingsmønsteret

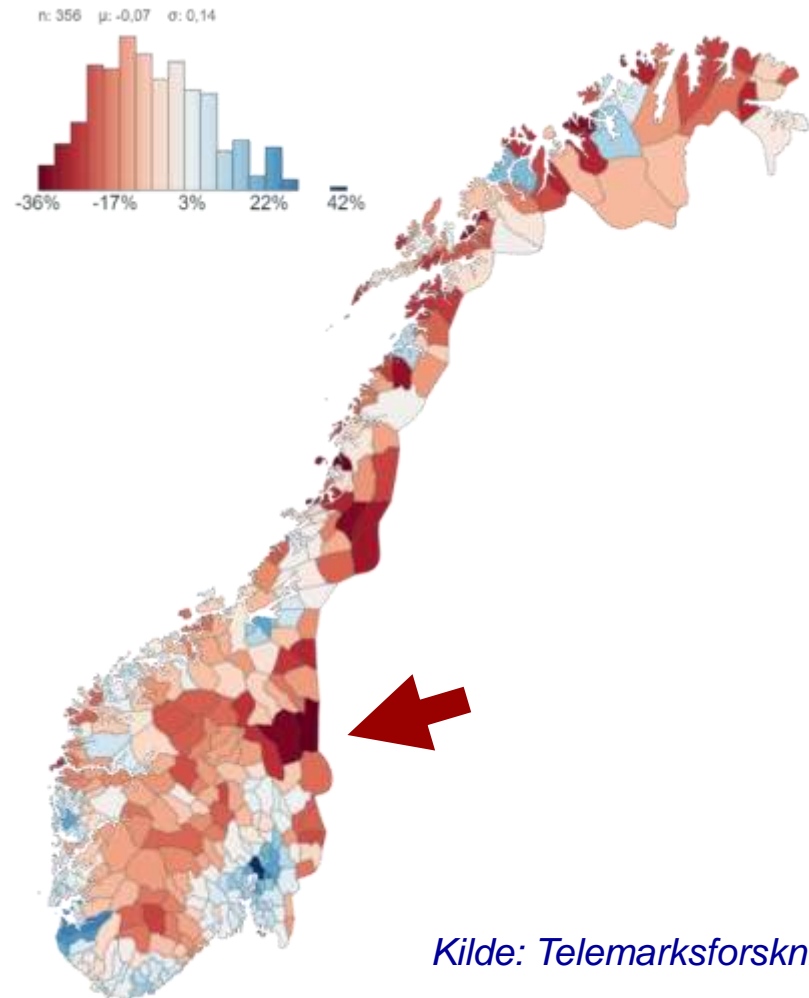
Folketallet

Aldersstrukturen

Fortsatt befolkningsnedgang
I distriktene, mest i de minst
sentrale kommunene.

Utflating i mange distrikts-
kommuner fordi det bor få
unge der (potensielle flyttere)
og mange eldre (bofaste).

Innvandring – usikkert kort

Distrikts-kommunene mot 2040: Forventet demografisk utvikling

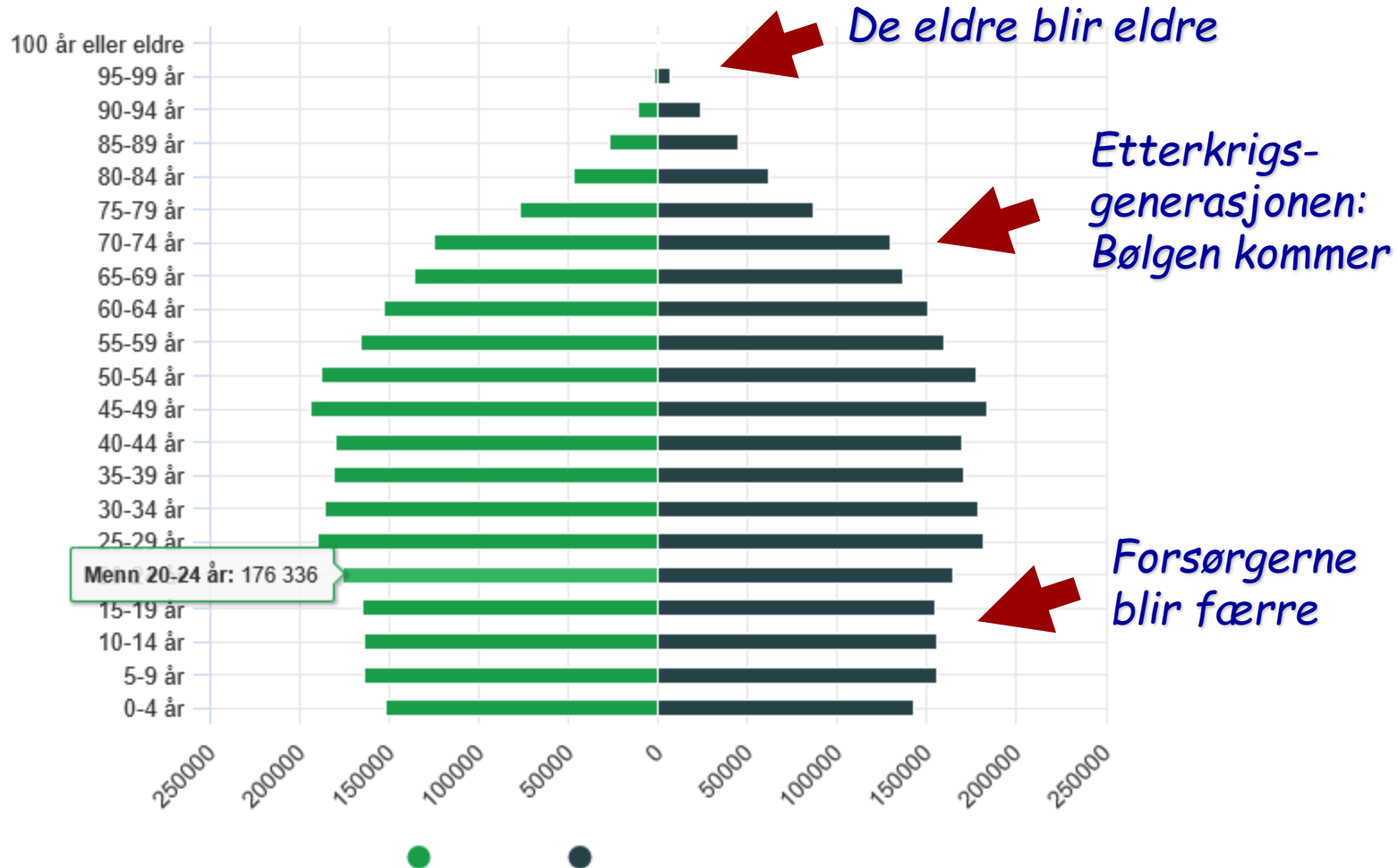
Bosettingsmønsteret

Folketallet

Aldersstrukturen

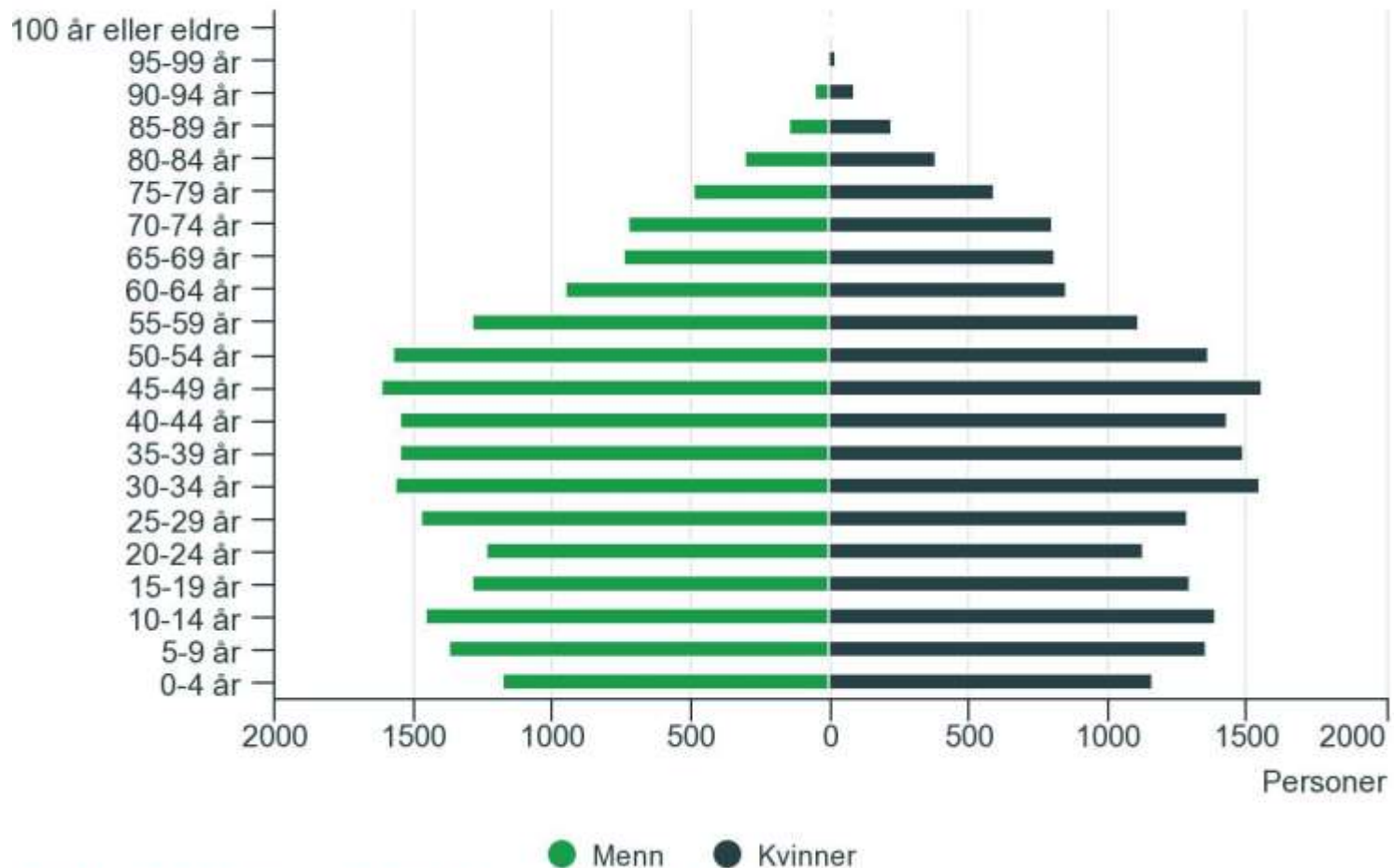

Norges befolkning 2020

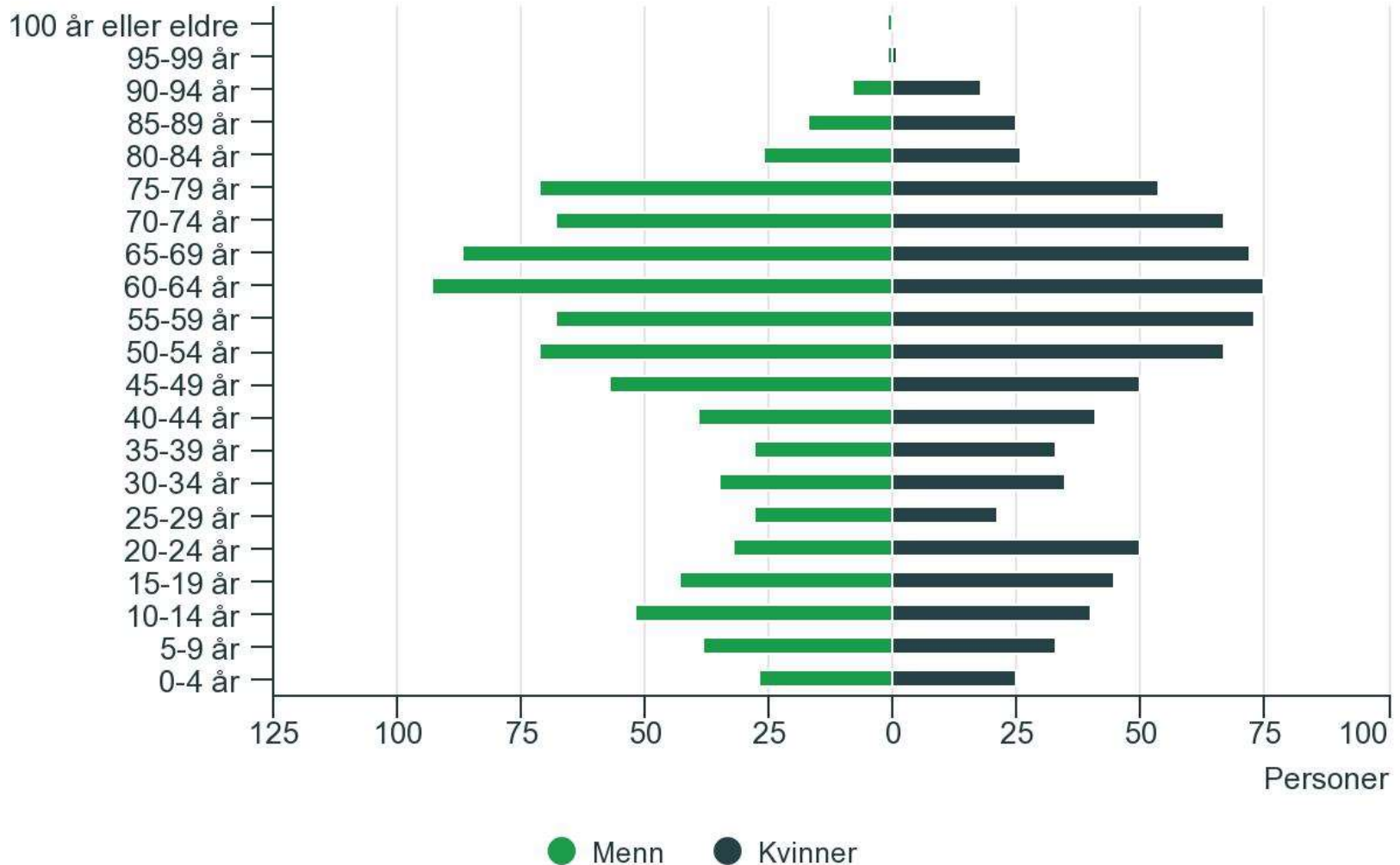

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

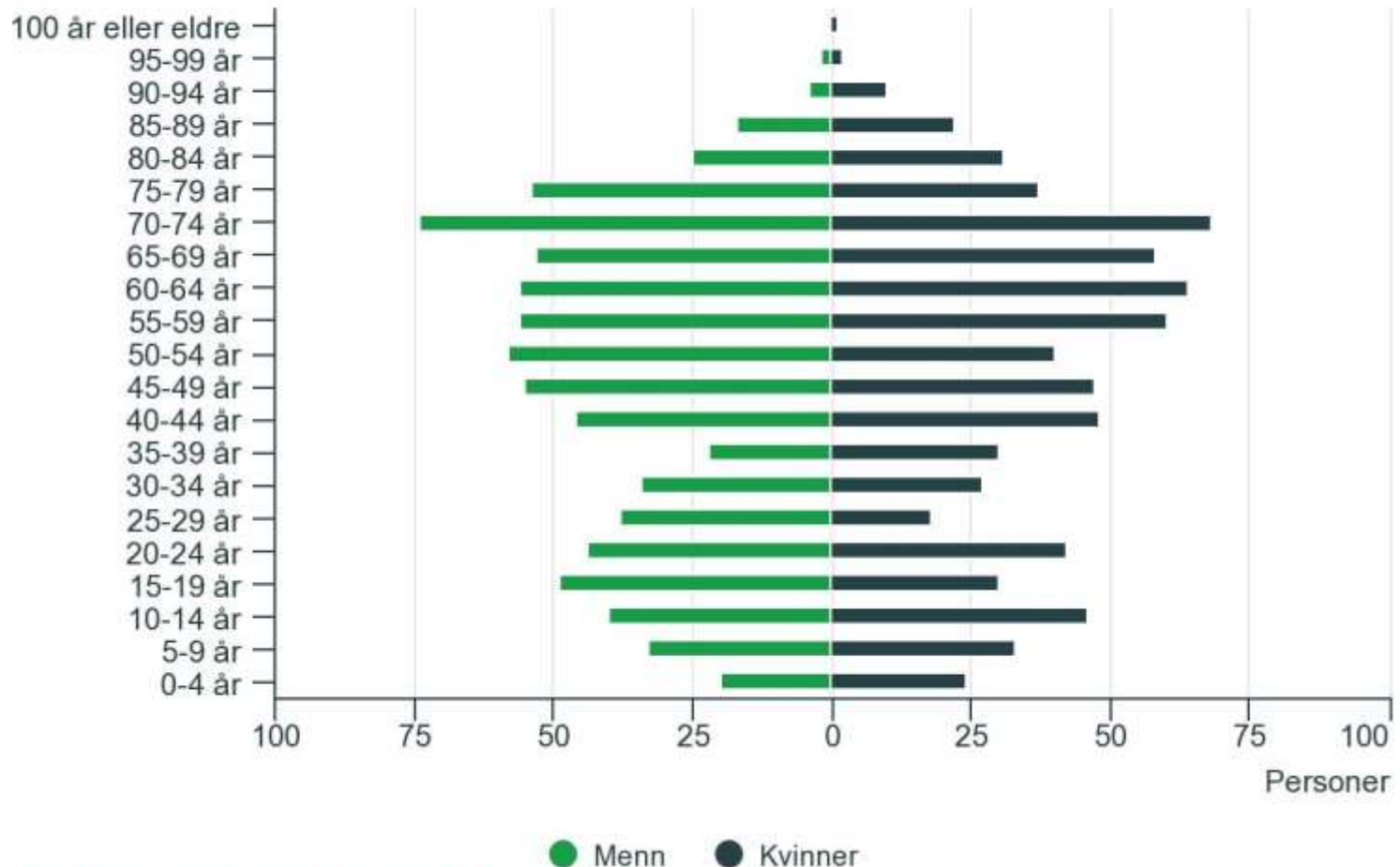
Aldersfordeling per 1. januar 2020

Kilde: Befolkning, Statistisk sentralbyrå

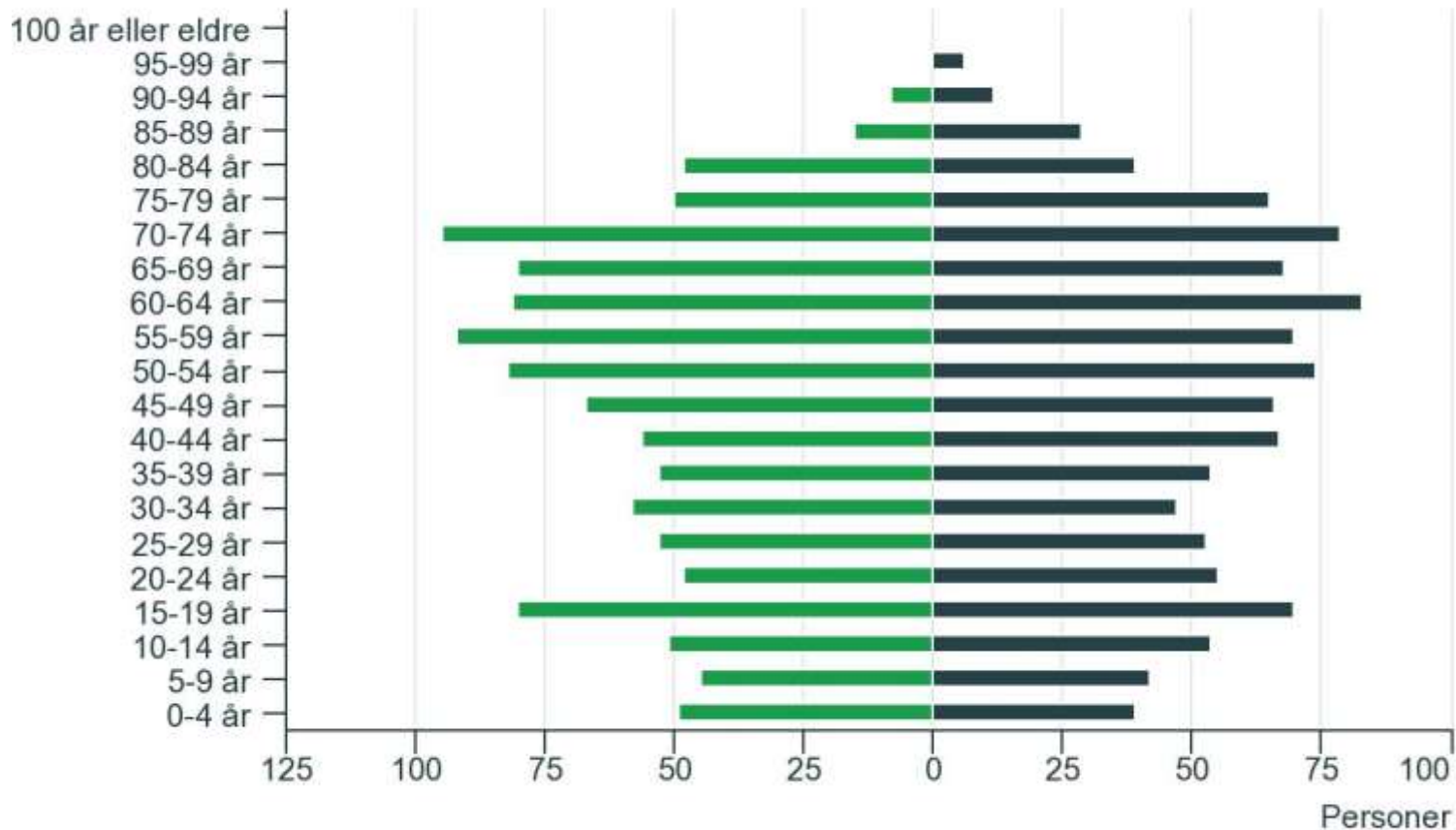

Aldersfordeling per 1. januar 2020

Kilde: Befolkning, Statistisk sentralbyrå

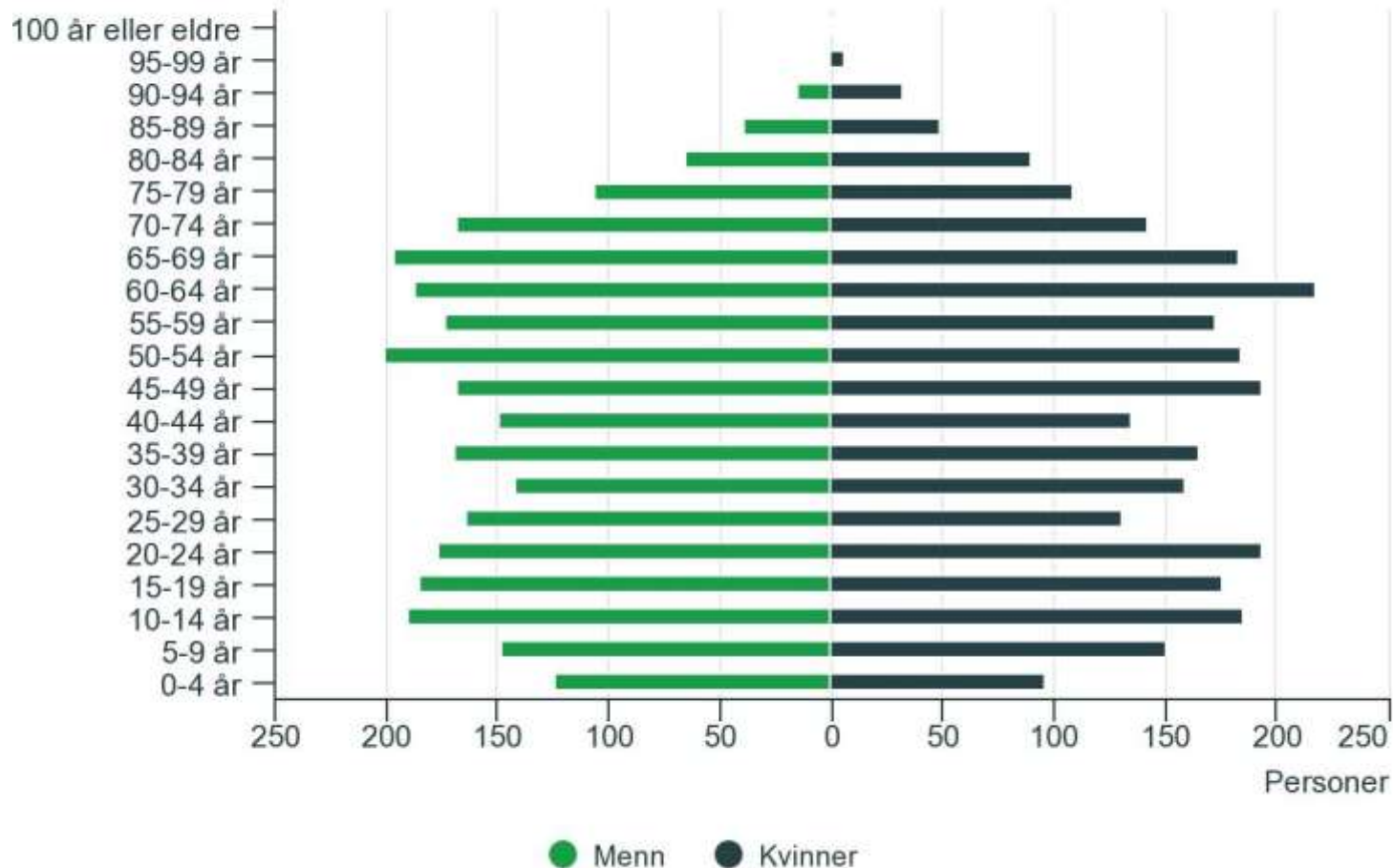
Aldersfordeling per 1. januar 2020

● Menn ● Kvinner

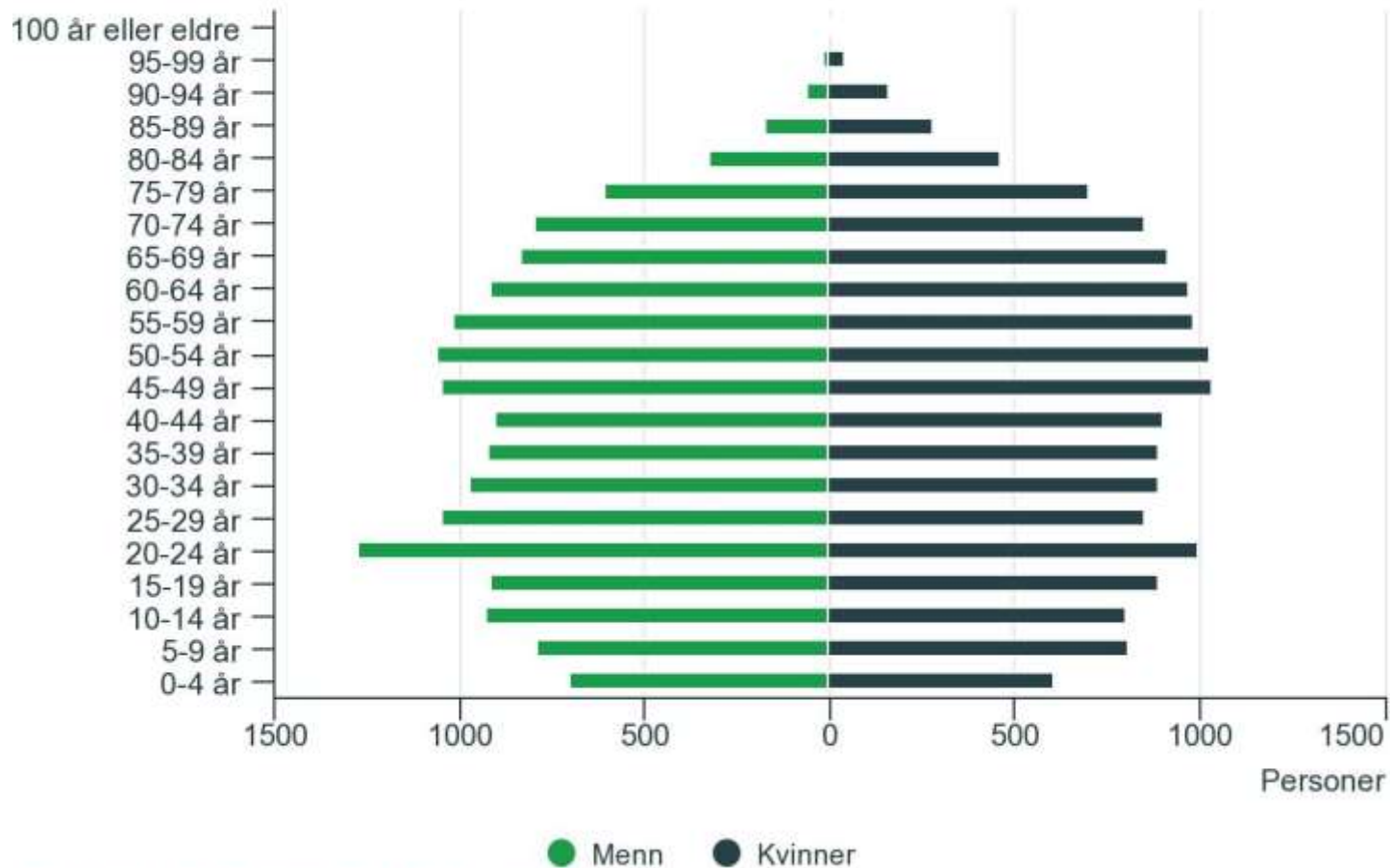
Kilde: Befolkning, Statistisk sentralbyrå

Aldersfordeling per 1. januar 2020

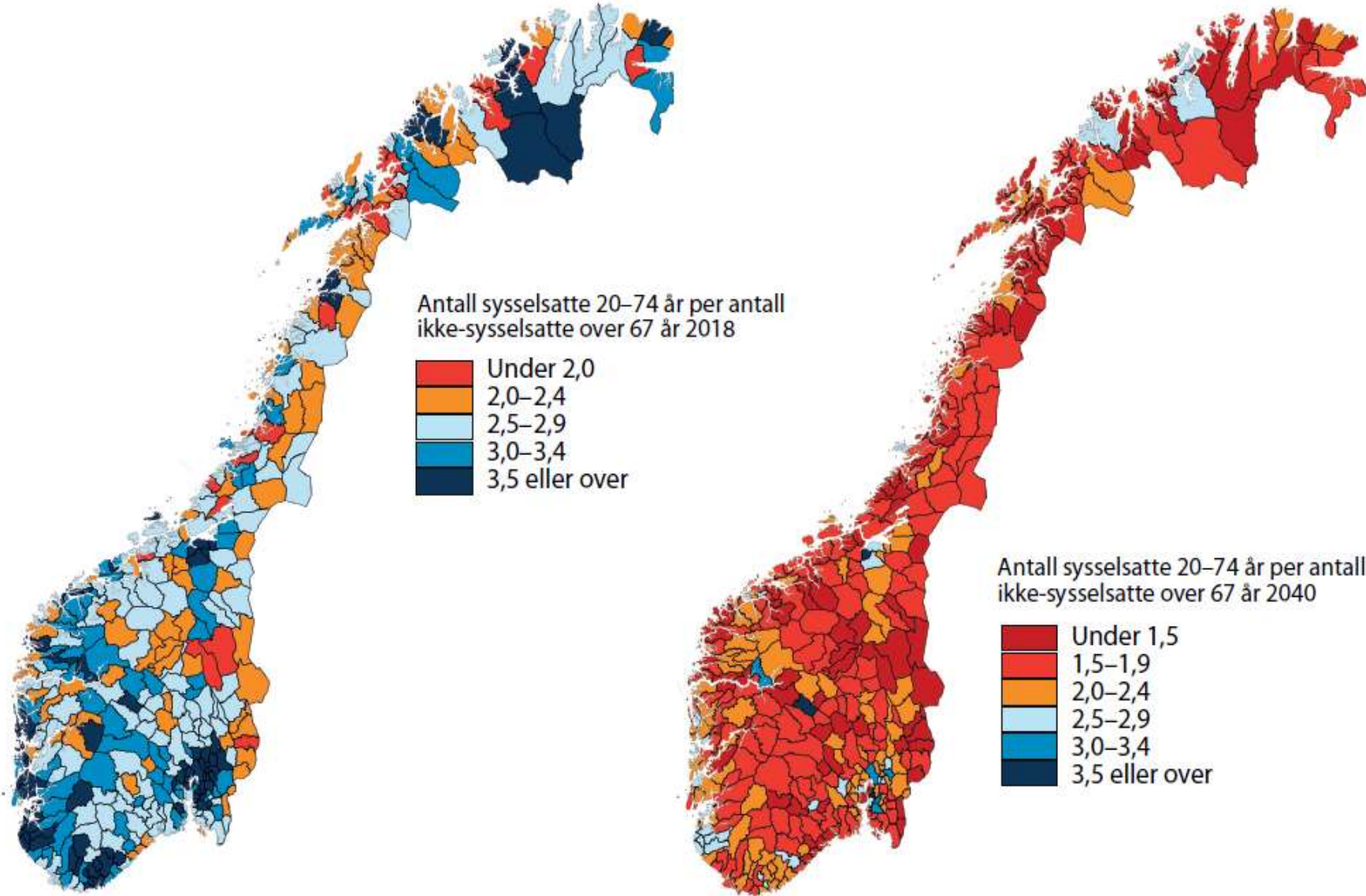

Kilde: Befolkning, Statistisk sentralbyrå

Aldersfordeling per 1. januar 2020

Kilde: Befolkning, Statistisk sentralbyrå

Figur 3.6 Antall sysselsatte 20–74 år per pensjonist 67 år eller eldre. 2018 (faktisk) og 2040 (framskrevet)

Aldersfordelingen i befolkningen framkommer gjennom hovedalternativet i SSBs befolkningsframskriving (2018a). Antall sysselsatte er beregnet ved å bruke framskrevet befolkning på ulike aldersgrupper og samme sysselsetningsandel som i 2017 for aldersgruppene 20–24 år, 25–39 år, 40–54 år, 55–66 år og 67–74 år.

Kilde: SSBs befolkningsframskrivinger (hovedalternativet) og registerbasert sysselsetting. Beregninger: KMD.

Distrikts-kommunene mot 2040: Forventet demografisk utvikling

Bosettingsmønsteret

Folketallet

Aldersstrukturen

En ny demografisk situasjon?

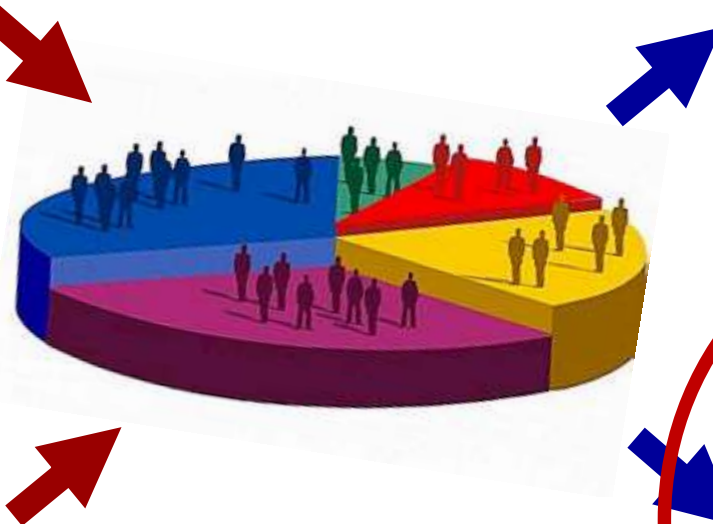
«Bremse flytting fra periferi til sentrum» har begrenset verdi

- Stimulere nettoflytting fra sentrum - eller utlandet - til periferi!

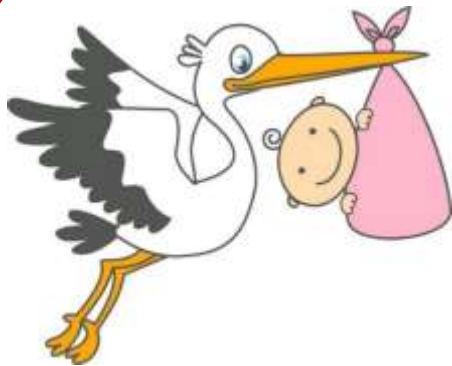
- For å opprettholde lokalsamfunnenes vitalitet

- For å løse oppgavene: Folk til jobbene!

«Å stoppe fraflyttingen» er ingen løsning

«Å stoppe fraflyttingen» er ingen løsning

«Å stoppe fraflyttingen» er ingen løsning

«Shrinking Rural Societies»: Tre scenarier

- (1) *Det revitaliserte uttynningssamfunnet*
- (2) *Senior-samfunnet - krymper og forvitrer*
- (3) *Det tilpasningsdyktige uttynningssamfunnet*

Statlig ryggdekning for lokalt utviklingsarbeid

Nasjonal politikk og statlige virkemidler:

Strukturelle virkemidler påvirker arbeidsbetingelsene og handlingsrommet til kommuner og andre lokale aktører

Lokale utviklingsaktører:

Stat

Kommune

Markedsaktører

Sivilsamfunnet (frivillige organisasjoner mm)

Livskraftige lokalsamfunn og regioner: Fokusområder

JOBBS/ INNTEKT	BOLIG	INFRASTRUKTUR OG TJENESTETILBUD	SOSIALT OG FYSISK NÆRMILJØ
---------------------------	--------------	--	---

	JOBBS/ INNTEKT	BOLIG	INFRASTRUKTUR OG TJENESTETILBUD	SOSIALT OG FYSISK NÆRMILJØ
Barn				
Ungdom				
Unge voksne				
Etablerte voksne				
Eldre				
Innvandrere				
Deltidsboere				

	JOB/INNTEKT	BOLIG	INFRASTRUKTUR OG TJENESTETILBUD	SOSIALT OG FYSISK NÆRMILJØ
Barn				
Ungdom				
Unge voksne				
Etablerte voksne				
Eldre			!!!	
Innvandrere				
Deltidsboere				

	JOBBS/ INNTEKT	BOLIG	INFRASTRUKTUR OG TJENESTETILBUD	SOSIALT OG FYSISK NÆRMILJØ
Barn				
Ungdom				
Unge voksne				
Etablerte voksne				
Eldre				
Innvandrere				
Deltidsboere				

DE MEST ETTERTRAKTEDE PÅ OVERGANGSMARKEDET!!!

«Shrinking Rural Societies»: Tre scenarier

(1) Det revitaliserte uttynningssamfunnet

(2) Senior-samfunnet - krymper og forvitrer

(3) Det tilpasningsdyktige uttynningssamfunnet

Det flerkulturelle bygdesamfunnet

Repertoaret av tilpasningsstrategier

Tid for «Realistisk planlegging»

(1) *Det revitaliserte uttynningssamfunnet*

(2) *Senior-samfunnet - krymper og forvitrer*

(3) *Det tilpasningsdyktige uttynningssamfunnet*
- rigget for å leve med de demografiske utfordringene